

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 8.6.2011
KOM(2011) 326 v konečném znění
2011/0154 (COD)

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY

o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a o právu na komunikaci po zatčení

{SEK(2011) 686 v konečném znění}
{SEK(2011) 687 v konečném znění}

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. Úvod

1. Cílem tohoto návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady je stanovit společné minimální normy, pokud jde o právo podezřelých a obviněných osob v trestním řízení v rámci celé Evropské unie na obhájce a právo komunikovat po zatčení s třetí osobou, například rodinným příslušníkem, zaměstnavatelem nebo konzulárním úřadem. Tento návrh je dalším krokem v řadě opatření stanovených v usnesení Rady ze dne 30. listopadu 2009 o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení, jež bylo připojeno k Stockholmskému programu, který Evropská rada schválila na svém zasedání ve dnech 10. a 11. prosince 2010. V cestovní mapě byla Komise vyzvána, aby postupně předkládala návrhy. Tento návrh je tudíž třeba chápat jako součást komplexního souboru právních předpisů, které budou předkládány v průběhu několika let a které stanoví minimální soubor procesních práv v trestním řízení v Evropské unii. Otázka právní pomoci, která byla v cestovní mapě spojena s otázkou práva na obhájce, vyžaduje vzhledem k specifičnosti a složitosti této záležitosti samostatný návrh.
2. Prvním krokem je směrnice 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad¹.
3. Druhým krokem bude směrnice o právu na informace, která je v současnosti projednávána na základě návrhu Komise² a která stanoví minimální pravidla týkající se práva obdržet informace o právech a o obvinění, jakož i práva nahlížet do spisu.
4. Tento návrh usiluje podobně jako předchozí dvě opatření o zlepšení práv podezřelých a obviněných osob. Existence společných minimálních norem upravujících tato práva by měla podpořit vzájemnou důvěru mezi soudními orgány, a tudíž usnadnit uplatňování zásady vzájemného uznávání. K zlepšení justiční spolupráce v EU je klíčová určitá míra slučitelnosti mezi právními předpisy členských států.
5. Návrh je založen na čl. 82 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Tento článek stanoví, že „v rozsahu nezbytném pro usnadnění vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a policejní a justiční spolupráce v trestních věcech s přeshraničním rozměrem mohou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem stanovit formou směrnic minimální pravidla. Tato minimální pravidla přihlížejí k rozdílům mezi právními tradicemi a systémy členských států.

¹ Úř. věst. L 280, 26.10.2010, s. 1.

² KOM(2010) 392, 20.7.2010.

Týkají se:

a) vzájemné přípustnosti důkazů mezi členskými státy;

b) práv osob v trestním řízení;

c) práv obětí trestných činů;

d)[...].“

6. Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) stanoví právo na spravedlivý proces. Článek 48 zaručuje právo na obhajobu a má stejný význam a oblast působnosti jako práva zaručená čl. 6 odst. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“)³. V čl. 6 odst. 3 písm. b) EÚLP je stanoveno, že každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo na to, „mít přiměřený čas a možnost k přípravě své obhajoby“, zatímco čl. 6 odst. 3 písm. c) zakotvuje právo „obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru“⁴. Rovněž čl. 14 odst. 3 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech⁴ obsahuje velmi podobná ustanovení. Právo na obhájce a právo na komunikaci po zatčení poskytují formální záruky proti špatnému zacházení, a tudíž chrání před možným porušením článku 3 EÚLP (zákaz špatného zacházení). Právo na komunikaci po zatčení podporuje právo na respektování rodinného a soukromého života obsažené v článku 8 EÚLP. Vídeňská úmluva o konzulárních stycích z roku 1963⁵ stanoví, že v případě, je-li zatčen nebo vzat do vazby cizí státní příslušník, má právo požádat, aby byl o jeho zadržení informován jeho konzulární úřad, a právo na návštěvu konzulárních úředníků.
7. Na podporu tohoto návrhu provedla Komise posouzení dopadů. Zpráva o posouzení dopadů je k dispozici na adrese <http://ec.europa.eu/governance....>

2. SOUVISLOSTI

8. Ustanovení čl. 6 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii stanoví, že základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, tvoří obecné zásady práva Unie. V čl. 6 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii je uvedeno, že Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku⁶, jež má stejnou právní sílu jako Smlouva o fungování Evropské unie a Smlouva o Evropské unii. Listina se vztahuje na orgány a instituce EU a členské státy při uplatňování práva EU, například v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech v Evropské unii.

³ Úř. věst. C 303, 14.12.2007, s. 30. Vysvětlení k Listině základních práv.

⁴ 999 U.N.T.S. 171. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech je mezinárodní úmluvou o občanských a politických právech, která byla dne 16. prosince 1966 na Valném shromáždění Organizace spojených národů rezolucí otevřena k podpisu a kterou ratifikovaly všechny členské státy EU, a je tudíž pro ně v mezinárodním právu závazná.

⁵ Sbírka smluv Organizace spojených národů, sv. 596, s. 261.

⁶ Úř. věst. C 303, 14.12.2007, s. 1.

9. V roce 2004 předložila Komise komplexní návrh⁷ právních předpisů týkajících se nejdůležitějších práv obžalovaných v trestním řízení. Tento návrh Rada nepřijala.
10. Dne 30. listopadu 2009 přijala Rada ve složení pro spravedlnost cestovní mapu pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení⁸, která žádá, aby byla vyzývá v rámci postupně přijata opatření, jež by se vztahovala na většinu základních procesních práv, a vyzývá Komisi, aby za tímto účelem předložila návrhy. Rada uznala, že se na evropské úrovni dosud nepodniklo dost proto, aby byla zajištěna základní práva osob v trestním řízení. Plné výhody práva EU v této oblasti se projeví až poté, co budou všechna opatření provedena do právních předpisů. Třetí a čtvrté opatření cestovní mapy se týká práva na obhájce a práva komunikovat s třetí osobou, například rodinným příslušníkem, zaměstnavatelem nebo konzulárním úřadem.
11. Stockholmský program přijatý Evropskou radou na zasedání ve dnech 10. a 11. prosince 2009⁹ opětovně potvrdil důležitost práv osob v trestním řízení jako základní hodnotu Evropské unie a nezbytnou složku vzájemné důvěry mezi členskými státy a důvěry veřejnosti v EU. Ochranou základních práv jednotlivců dojde rovněž k odstranění překážek volného pohybu. Stockholmský program odkazuje na cestovní mapu jako nedílnou součást víceletého programu a vyzývá Komisi, aby předložila návrhy k jejímu urychlenému provedení.

3. PRÁVO NA OBHÁJCE STANOVENÉ V LISTINĚ A EÚLP

12. Článek 6 Listiny – Právo na svobodu a bezpečnost – stanoví, že:

„Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost.“

Článek 47 Listiny – Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces – stanoví, že:

„(...) Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován (...).“

Článek 48 Listiny – Presumpce nevinu a právo na obhajobu – stanoví, že:

‘2. Každému obviněnému je zaručeno respektování práv na obhajobu.“

Listina ve své oblasti působnosti zaručuje a zohledňuje příslušná práva zakotvená v EÚLP.

Článek 6 – Právo na spravedlivý proces – stanoví že:

„3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

b) mít přiměřený čas a možnost k přípravě své obhajoby;

⁷ KOM(2004) 328, 28.4.2004.

⁸ Úř. věst. C 295, 4.12.2009, s. 1.

⁹ Úř. věst. C 115, 4.5.2010.

c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru [...]“.

13. Oblast působnosti těchto ustanovení byla upřesněna v řadě nedávných rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. Soud opakovaně rozhodl, že se článek 6 vztahuje na fázi před zahájením trestního řízení¹⁰ a že podezřelé osobě musí být pomoc obhájce poskytnuta v prvních fázích policejního výslechu¹¹ a v případě, že byla zbavena svobody, bez ohledu na případný výslech¹². Soud rovněž rozhodl, že se tyto záruky musí vztahovat na svědky, jsou-li ve skutečnosti podezřelí ze spáchání trestného činu, jelikož formální postavení osoby není podstatné¹³. V rozsudku ve věci *Panovits*¹⁴ Evropský soud pro lidská práva shledal porušení článku 6, když byla prohlášena podezřelá osoba, která byla učiněna v nepřítomnosti jejího obhájce, použita k jejímu usvědčení, ačkoliv se nejednalo o jediný dostupný důkazní prostředek. Soud shledal, že neposkytnutí právní pomoci během výslechu žadatele představuje omezení jeho práv na obhajobu, pokud neexistují přesvědčivé důvody, které neovlivňují nepříznivě spravedlivý průběh řízení¹⁵. Počet stížností ohledně práva na přístup k obhajobě za posledních několik let stabilně roste. Pokud členské státy nebudou řádně provádět judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, je pravděpodobné, že jim vzniknou značné náklady vyplývající z náhrad škody, které soud přiznal úspěšným žalujícím¹⁶.
14. V souladu s mandátem obsaženým v cestovní mapě procesních práv tato směrnice stanoví minimální požadavky na úrovni EU, které upravují právo podezřelých a obviněných osob na obhájce. Podporuje tudíž uplatňování Listiny základních práv, a zejména jejích článků 6, 47 a 48, přičemž vychází z článku 6 EÚLP, jak je vykládán Evropským soudem pro lidská práva.

4. PRÁVO NA KOMUNIKACI PO ZATČENÍ

15. Podezřelá nebo obviněná osoba, která byla zbavena svobody, by měla mít právo komunikovat po svém zatčení nejméně s jednou osobou, kterou určí, například rodinným příslušníkem nebo zaměstnavatelem. Členské státy by měly rovněž zajistit, aby zákonní zástupci dítěte podezřelého nebo obviněného z trestného činu byli co nejdříve informováni o tom, že dítě bylo vzato do vazby, a o důvodech vzetí do vazby, není-li to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Na toto právo by se měla vztahovat odchylka jen za velmi omezených okolností.
16. Je-li zadržená osoba cizím státním příslušníkem, je vhodné vyrozumět konzulární úřady domovského státu dotyčné osoby. Podezřelé osoby nebo účastníci trestního řízení, kteří jsou cizími státními příslušníky, jsou snadno identifikovatelnou zranitelnou skupinou, která někdy potřebuje dodatečnou ochranu, jako je ochrana zajištěná Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích z roku 1963, která stanoví, že je-li zatčen nebo vzat do vazby cizí státní příslušník, má právo požádat, aby byl

¹⁰ *Salduz v. Turecko*, rozsudek ze dne 27. listopadu 2008, žádost č. 36391/02, bod 50.

¹¹ Tamtéž, bod 52.

¹² *Dayanan v. Turecko*, rozsudek ze dne 13. ledna 2010, žádost č. 7377/03, bod 32.

¹³ *Brusco v. Francie*, rozsudek ze dne 14. října 2010, žádost č. 1466/07, bod 47.

¹⁴ *Panovits v. Kypr*, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, žádost č. 4268/04, body 73–76.

¹⁵ Tamtéž, bod 66.

¹⁶ Viz posouzení dopadů, jež je připojeno k tomuto návrhu, citované v bodě 7 na str. 12.

o jeho zadržení informován jeho konzulární úřad, a právo na návštěvu konzulárních úředníků.

5 KONKRÉTNÍ USTANOVENÍ

Článek 1 – Cíl

17. Cílem směrnice je stanovit pravidla, která upravují právo podezřelých a obviněných osob a osob, na něž se vztahuje evropský zatýkací rozkaz, na obhájce v trestním řízení vedeném proti nim, a pravidla, která upravují právo podezřelých a obviněných osob, které byly zbaveny svobody, na komunikaci s třetí osobou po zatčení.

Článek 2 – Oblast působnosti

18. Tato směrnice se použije od okamžiku, kdy příslušné orgány členského státu uvědomí dotyčnou osobu úředním sdělením nebo jinak o tom, že je podezřelá nebo obviněná ze spáchání trestného činu, až do okamžiku ukončení řízení (včetně jakýkoliv opravných prostředků). 19. Výslovně jsou zahrnuta řízení týkající se evropského zatýkacího rozkazu¹⁷. Směrnice stanoví, že se na řízení o předání založená na evropském zatýkacím rozkazu vztahují procesní záruky obsažené v člancích 47 a 48 Listiny a v člancích 5 a 6 EÚLP.

Článek 3 – Právo na obhájce v trestním řízení

20. Tento článek stanoví obecnou zásadu, že by všechny podezřelé a obviněné osoby v trestním řízení měly mít přístup k obhájci, a to co nejdříve, dostatečně včas a způsobem, který jim umožňuje uplatnit jejich právo na obhajobu. Přístup k obhájci musí být umožněn při zbavování svobody, jakmile je to možné vzhledem k okolnostem každého případu. Bez ohledu na zbavení svobody musí být přístup k obhájci umožněn při výslechu. Tento přístup musí být rovněž poskytnut v případě procesního úkonu či úkonu za účelem shromáždění důkazních prostředků, který vyžaduje či umožňuje přítomnost podezřelé nebo obviněné osoby. To naplatí v případě, že existuje možnost, že do doby, než se obhájce dostaví, se důkazní prostředky, jež mají být shromážděny, pozmění, budou odstraněny či zničeny. To zohledňuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, který stanovil, že podezřelé osobě musí být poskytnuta pomoc obhájce „již v prvních fázích policejního výslechu“ a v případě, že je dotyčná osoba zbavena svobody, bez ohledu na případný výslech.

Článek 4 – Obsah práva na obhájce

21. Tento článek stanoví činnosti, jež je obhájce zastupující obviněnou nebo podezřelou osobu oprávněn provádět v zájmu zajištění účinného výkonu práv na obhajobu, včetně schůzek s podezřelou nebo obviněnou osobou po přiměřenou dobu a s přiměřenou četností, aby byl zajištěn účinný výkon práv na obhajobu; přítomnosti při výslechu nebo soudním jednání; s výhradou výše uvedené výjimky, kdy prodlení může ovlivnit dostupnost důkazů, přítomnosti při jakémkoli vyšetřovacím úkonu

¹⁷ Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV) (Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1).

nebo úkonu za účelem shromáždění důkazních prostředků, u nichž platné vnitrostátní právní předpisy vyžadují či výslovně povolují přítomnost podezřelé nebo obviněné osoby a přístupu do místa zadržení za účelem ověření vazebních podmínek. Ustanovení tohoto článku zohledňují rozsudky Evropského soudu pro lidská práva, které zdůrazňují, že výkon práv na obhajobu musí být účinný, a určují činnosti¹⁸, jejichž provedení musí být povoleno obhájci, který zastupuje podezřelou nebo obviněnou osobu.

Článek 5 – Právo na komunikaci po zatčení

22. Tento článek stanoví právo osob zbavených svobody v trestním řízení na to, komunikovat co možná nejdříve po svém zatčení nejméně s jednou osobou, kterou určí a kterou bude s největší pravděpodobností rodinný příslušník nebo zaměstnavatel, aby jej vyrozuměl o svém zadržení. Zákonní zástupci dítěte zbaveného svobody by měli být co nejdříve vyrozuměni o vzetí dítěte do vazby a o jejích důvodech, není-li to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Pokud není možné komunikovat s osobou, kterou zadržená osoba určí, ani ji vyrozumět, a to i přes vynaložení úsilí (např. pokud určená osoba nezvedá telefon), zadržená osoba musí být obeznamena o skutečnosti, že k vyrozumění nedošlo. Důsledky jsou ponechány na vnitrostátním právu. Odchylna od tohoto práva je možná pouze za omezených podmínek, jak je stanoveno v článku 8. Ustanovení tohoto článku přihlížejí k požadavku Evropské komise o zajištění toho, aby byla justice v Evropě¹⁹ vstřícnější k dětem, opakovanému určení práva na vyrozumění o vzetí do vazby ze strany Výboru pro předcházení mučení jako důležité záruky proti špatnému zacházení a ustanovením pokynů Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem²⁰.

Článek 6 – Právo komunikovat s konzulárními nebo diplomatickými úřady

23. Tento článek potvrzuje právo komunikovat s konzulárními úřady. Ukládá členským státům povinnost zajistit, aby všechny zadržené osoby, které jsou cizími státními příslušníky, mohly o svém zadržení vyrozumět konzulární úřady státu, jehož jsou státními příslušníky, pokud si to přejí. Odchylna od tohoto práva je možná pouze za omezených podmínek, jak je stanoveno v článku 8.

Článek 7 – Zachování důvěrnosti

24. Práva na obhajobu jsou chráněna povinností zajistit, aby byla veškerá komunikace mezi podezřelou a obviněnou osobou a jejím obhájcem bez ohledu na její formu považována za důvěrnou, přičemž neexistuje žádná možnost odchylek. Evropský soud pro lidská práva určil, že jedním z hlavních faktorů účinného zastupování zájmů klienta ze strany obhájce je zásada ochrany důvěrnosti údajů, které si tyto strany vymění. Soud rozhodl, že důvěrná komunikace s obhájcem je EÚLP chráněna jako jedna z důležitých záruk práva na obhajobu²¹.

¹⁸ *Dayanan v. Turecko*, rozsudek ze dne 13. ledna 2010, žádost č. 7377/03, bod 32.

¹⁹ Sdělení Komise o agendě EU v oblasti práv dítěte – KOM(2011) 60, 15.2.2011.

²⁰ Pokyny Rady Evropy o justici vstřícné k dětem (*Council of Europe Guidelines on child-friendly justice*) ze dne 17. října 2010.

²¹ *Castavet v. Moldavsko*, rozsudek ze dne 13. března 2007, žádost č. 23393/05, bod 49, *Istratii a další v. Moldavsko*, rozsudek ze dne 27. března 2007, žádost č. 8721/05, 8705/05, 8742/05, bod 89.

Článek 8 – Odchylyky

25. Prvořadý význam práv zakotvených v této směrnici naznačuje, že by v zásadě nemělo být členským státům povoleno se od nich odchýlit. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva však připouští omezený prostor pro odchyly od článku 3, čl. 4 odst. 1 až 3 a článků 5 a 6, pokud jde o počáteční fáze trestního řízení. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že ačkoliv právo osoby obviněné z trestného činu na obhajobu pomocí obhájce není absolutní, jakákoli výjimka týkající se výkonu tohoto práva by měla být jednoznačně vymezena a přesně časově omezená²² a nesmí během celého řízení zbavovat obviněnou osobu práva na spravedlivý proces²³. Toto ustanovení vychází ze zmíněné judikatury a členským státům umožňuje odchýlit se od práva na obhájce pouze ve výjimečných případech s výhradou nezbytnosti a procesních záruk. Každá odchylka musí být odůvodněna přesvědčivými důvody souvisejícími s naléhavou potřebou odvrátit ohrožení života nebo tělesné nedotknutelnosti jedné či více osob. Odchylka musí být mimoto v souladu se zásadou proporcionality, což znamená, že příslušný orgán musí vždy zvolit alternativu, která nejméně omezuje právo na obhájce, a musí pokud možno co nejvíce zkrátit dobu trvání tohoto omezení. V souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva nesmí být žádná odchylka založena výhradně na druhu nebo závažnosti trestného činu a případné rozhodnutí o odchylce vyžaduje v každém jednotlivém případě posouzení ze strany příslušného orgánu. Odchylka nesmí každopádně ohrozit spravedlivý průběh řízení a prohlášení osoby v nepřítomnosti obhájce nelze nikdy použít jako důkazní prostředek proti této osobě. Toto ustanovení rovněž vyžaduje, aby byly odchylky povoleny pouze odůvodněným rozhodnutím soudního orgánu, což znamená, že rozhodnutí nemohou přijmout policejní orgány či jiné orgány činné v trestním řízení, které nejsou podle vnitrostátního práva a EÚLP považovány za soudní orgány. Stejná zásada a omezení se vztahují i na odchylky od práva na komunikaci s třetí osobou po zatčení.

Článek 9 – Rozhodnutí vzdát se svého práva

26. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že pokud má být pro účely EÚLP rozhodnutí vzdát se svého práva účinné, musí být dobrovolné, jednoznačné a musí být podloženo minimálními zárukami, které odpovídají jeho významu²⁴. Tuto judikaturu zohledňuje článek 9, který stanoví, že rozhodnutí vzdát se svého práva (příčemž tato skutečnost a její okolnosti musí být zaznamenány) musí být dobrovolné a jednoznačné a musí být učiněno poté, co byla dotyčná osoba plně informována o důsledcích tohoto rozhodnutí prostřednictvím právní rady nebo jiným způsobem. Dotyčná osoba musí být rovněž s to porozumět těmto důsledkům.

Článek 10 – Jiné osoby než podezřelé a obviněné osoby

27. Tento článek upravuje ochranu a opravné prostředky pro osoby, jako jsou svědci, kteří se během výslechu či soudního jednání stanou podezřelými nebo obviněnými. To navazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, že se záruka

²² *Salduz v. Turecko*, rozsudek ze dne 27. listopadu 2008, žádost č. 36391/02, bod 55.

²³ Tamtéž, bod 52.

²⁴ *Salduz v. Turecko*, rozsudek ze dne 27. listopadu 2008, žádost č. 36391/02, bod 59, *Panovits v. Kypr*, rozsudek ze dne 11. prosince 2008, žádost č. 4268/04, bod 68, *Yoldaş v. Turecko*, rozsudek ze dne 23. února 2010, žádost č. 27503/04, bod 52.

spravedlivého procesu, včetně práva na přístup k obhájci, musí vztahovat i na svědky, jsou-li ve skutečnosti podezřelí ze spáchání trestného činu, jelikož formální postavení osoby není podstatné²⁵.

Článek 11 — Právo na obhájce v řízeních týkajících se evropského zatýkacího rozkazu

28. Tento článek zohledňuje mandát obsažený v čl. 82 odst. 2 Smlouvy, který se týká přijímání směrnic o minimálních pravidlech s přihlédnutím k „rozsahu nezbytnému pro usnadnění vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a policejní a justiční spolupráce v trestních věcech s přeshraničním rozměrem“. Zlepšení systému evropského zatýkacího rozkazu je hlavní zásadou třetí zprávy Komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu²⁶. Tento článek navazuje na článek 11 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV²⁷ o evropském zatýkacím rozsahu, v němž se uvádí, že osoba, která je zatčena za účelem výkonu evropského zatýkacího rozkazu, má v souladu s vnitrostátním právem vykonávajícího členského státu právo na právního zástupce. Toto ustanovení neohroží vzájemné uznávání; obhájce ve vystavujícím členském státě se v této fázi nebude zabývat skutkovou podstatou případu, neboť jeho úloha se bude omezovat na to, aby vyžádaná osoba mohla uplatňovat svá práva podle rámcového rozhodnutí. Za tímto účelem bude úkolem obhájce ve vystavujícím členském státě poskytovat pomoc a informace obhájci ve vykonávajícím členském státě.

Podpory vzájemné důvěry, které jsou nezbytné pro vzájemné uznávání, je dosaženo tím, že osobě, která je zatčena na základě evropského zatýkacího rozkazu, musí být umožněno informovat o svém zatčení vystavující členský stát a její zájmy může ve vystavujícím členském státě podporovat obhájce, který pomáhá obhájci ve vykonávajícím členském státě, aby mohla co nejúčinněji uplatňovat svá práva ve vykonávajícím členském státě v souladu s rámcovým rozhodnutím Rady 2002/584/SVV. Tato pomoc může usnadnit účinné uplatňování práv osob podle rámcového rozhodnutí ve vykonávajícím členském státě, zejména možnost zpochybnit důvod nevykonání evropského zatýkacího rozkazu podle článků 3 a 4 např. z důvodu, že: pomoc obhájce ve vystavujícím členském státě může být důležitá pro uvedení důkazů z předcházejícího rozsudku, které by znamenalo použití zásady *ne bis in idem* podle čl. 3 odst. 2. Řízení o výkonu EZR se neprodlouží, neboť tímto článkem nejsou dotčeny lhůty stanovené v rámcovém rozhodnutí. Naopak zapojení obhájce ve vystavujícím členském státě bude mít za důsledek rychlejší vydání souhlasu, neboť vyžádaná osoba obdrží úplnější informace o řízení ve vystavujícím členském státě a o důsledcích svého souhlasu.

Článek 12 – Právní pomoc

29. V čl. 47 odst. 3 Listiny je stanoveno, že:

„Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.“

²⁵ *Brusco v. Francie*, rozsudek ze dne 14. října 2010, žádost č. 1466/07, bod 47.

²⁶ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy od roku 2007 – KOM(2011) 175, 11.4.2011.

²⁷ Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1.

V čl. 6 odst. 3 EÚLP je stanoveno, že každý, kdo je obviněn z trestného činu, má nárok na bezplatnou právní pomoc, „pokud nemá prostředky na zaplacení [obhájce], [...], jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují“.

Ačkoliv tato směrnice nemá upravovat otázku právní pomoci, obsahuje ustanovení, které vyžaduje, aby členské státy i nadále uplatňovaly své vnitrostátní systémy právní pomoci. Tyto vnitrostátní systémy právní pomoci musí být v souladu s Listinou a EÚLP. Členské státy mimoto nesmí na právní pomoc vztahující se na případy, kdy je právo na obhájce přiznáno podle této směrnice, uplatňovat méně příznivé podmínky v porovnání s případy, kdy je právo na obhájce již dostupné podle vnitrostátního práva.

Článek 13 – Právní ochrana v případě porušení práva na obhájce

30. Tento článek zohledňuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, že nejvhodnější formou nápravy při porušení práva na spravedlivý proces podle EÚLP je zajištění toho, aby se podezřelá nebo obviněná osoba nacházela pokud možno ve stejné situaci jako v případě, že by její práva nebyla porušena²⁸. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že i když přesvědčivé důvody mohou výjimečně odůvodnit odepření práva na obhájce, nesmí toto omezení (bez ohledu odůvodnění) nepatříčně poškozovat práva obviněné osoby podle článku 6 EÚLP a tato práva budou v zásadě nenapravitelně poškozena, jsou-li usvědčující prohlášení učiněná během policejního výslechu v nepřítomnosti obhájce použita k usvědčení²⁹. Proto tento článek v zásadě zakazuje použití důkazních prostředků získaných v případě odepření práva na obhájce mimo výjimečné případy, kdy použití těchto důkazních prostředků nebude na újmu práv na obhajobu.

Článek 14 – Ustanovení o zákazu snížení úrovně právní ochrany

31. Účelem tohoto článku je zajistit, aby stanovení společných minimálních norem v souladu s touto směrnicí nevedlo k snížení norem v některých členských státech a aby byly zachovány normy stanovené Listinou a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv. Jelikož tato směrnice stanoví minimální pravidla v souladu s článkem 82 SFEU, mohou členské státy nadále libovolně přijímat normy nad rámec norem dohodnutých v této směrnicí.

Článek 15 – Provedení

32. Tento článek stanoví, že členské státy musí tuto směrnici provést do xx/xx/20xx a ve stejné lhůtě musí Komisi sdělit znění předpisů, kterými tuto směrnici provedly do svého vnitrostátního práva.

Článek 16 – Vstup v platnost

33. Tento článek stanoví, že směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

²⁸ *Salduz v. Turecko*, rozsudek ze dne 27. listopadu 2008, žádost č. 36391/02, bod 72.

²⁹ *Salduz v. Turecko*, rozsudek ze dne 27. listopadu 2008, žádost č. 36391/02, bod 55.

6. ZÁSADA SUBSIDIARITY

34. Cíle návrhu nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni samotných členských států, jelikož v Evropské unii stále existují značné rozdíly v přesných způsobech a načasování přístupu k obhájci v trestním řízení. Jelikož cílem návrhu je podpoření vzájemné důvěry, pouze opatření přijatá Evropskou unií umožní stanovit soudržné společné minimální normy, které budou platit v celé Evropské unii. Návrh sblíží hlavní procesní předpisy členských států týkající se načasování a způsobu, jakým je podezřelým a obviněným osobám a osobám, na něž se vztahuje evropský zatýkací rozkaz, poskytnut přístup k obhájci, přičemž cílem je zvýšení vzájemné důvěry. Návrh je proto v souladu se zásadou subsidiarity.

7. ZÁSADA PROPORCIONALITY

35. Návrh je v souladu se zásadou proporcionality, protože se omezuje na míru nezbytně nutnou k dosažení uvedených cílů na evropské úrovni a nepřekračuje rámec toho, co je pro tento účel nezbytné.

Návrh

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY**o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a o právu na komunikaci po zatčení**

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 82 odst. 2 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

poté, co postoupily návrh legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru³⁰,s ohledem na stanovisko Výboru regionů³¹,

v souladu s řádným legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Článek 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), článek 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) a článek 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech zakotvují právo na spravedlivý proces. Článek 48 Listiny zaručuje respektování práva na obhajobu.
- (2) Zásada vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí je základním kamenem justiční spolupráce v trestních věcech v Unii.
- (3) Vzájemné uznávání může účinně fungovat pouze v ovzduší vzájemné důvěry, což vyžaduje podrobná pravidla o ochraně procesních práv a záruk vyplývajících z Listiny, EÚLP a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Společná minimální pravidla by měla posílit důvěru v systémy trestního soudnictví všech členských států, což by mělo vést k účinnější justiční spolupráci v atmosféře vzájemné důvěry a k podpoře kultury základních práv v Unii. Měla by rovněž vést k odstranění překážek volného pohybu občanů. Tato společná minimální pravidla by se měla vztahovat na právo na obhájce a právo na komunikaci po zatčení.
- (4) Přestože jsou všechny členské státy stranami EÚLP a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, zkušenosti ukazují, že tato skutečnost ne vždy

³⁰ Úř. věst. C , , s. .

³¹ Úř. věst. C , , s. .

zaručuje dostatečnou úroveň důvěry v systémy trestního soudnictví jiných členských států.

- (5) Dne 30. listopadu 2009 přijala Rada cestovní mapu pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení (dále jen „cestovní mapa“)³². Ve Stockholmském programu přijatém dne 11. prosince 2009³³ Evropská rada cestovní mapu uvítala a učinila ji součástí tohoto programu (bod 2.4.). V této cestovní mapě je požadováno postupné přijímání opatření týkajících se práva na překlad a tlumočení³⁴, práva na informace o právech a o obvinění³⁵, práva na právní poradenství a právní pomoc, práva na komunikaci s příbuznými, zaměstnavateli a konzulárními úřady a zvláštních záruk pro podezřelé či obviněné osoby, které jsou zranitelné. Cestovní mapa zdůrazňuje, že pořadí těchto práv je pouze orientační, a může dojít k jeho změně v závislosti na prioritách. Je navrženo jako funkční celek; teprve poté, co budou provedeny všechny jeho části, budou naplno pocítovány jeho pozitivní účinky.
- (6) Tato směrnice stanoví minimální pravidla týkající se práva na obhájce a práva na komunikaci po zatčení s třetí osobou v trestním řízení, vyjma správních řízení vedoucích k sankcím, např. řízení ve věcech hospodářské soutěže nebo daňových řízení, a řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Tímto směrnice podporuje uplatňování Listiny, zejména článků 4, 6, 7, 47 a 48, přičemž vychází z článků 3, 5, 6 a 8 EÚLP, jak jsou vykládány Evropským soudem pro lidská práva.
- (7) Právo na obhájce je zakotveno v článku 6 EÚLP a v čl. 14 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Právo komunikovat s třetí osobou je jednou z důležitých záruk proti špatnému zacházení, které zakazuje článek 3 EÚLP, a právo nechat o zadržení vyrozumět konzulární úřad vychází z Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích z roku 1963. Tato směrnice by měla usnadnit uplatňování těchto práv v praxi s cílem zaručit právo na spravedlivý proces.
- (8) Podle ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva by podezřelá nebo obviněná osoba musí mít přístup k obhájci v prvních fázích policejního výslechu a každopádně od začátku zadržení, aby bylo chráněno její právo na spravedlivý proces, a zejména zásada zákazu vypovídat ve vlastní neprospěch, a aby se zamezilo špatnému zacházení.
- (9) Obdobné právo na přítomnost obhájce by mělo být přiznáno pokaždé, kdy vnitrostátní právní předpisy výslovně povolují nebo vyžadují přítomnost podezřelé nebo obviněné osoby při procesním úkonu nebo při shromažďování důkazních prostředků, jako je prohlídka; v těchto případech může přítomnost obhájce posílit práva na obhajobu, aniž by byla dotčena nutnost zachovat mlčenlivost o určitých vyšetřovacích úkonech, jelikož přítomnost této osoby vylučuje důvěrnou povahu dotyčných úkonů; tímto právem by nemělo být dotčeno zajištění důkazních prostředků, u kterých je pravděpodobné, že vzhledem k svému charakteru mohou být pozměněny, odstraněny či zničeny, pokud by měl příslušný orgán čekat, než se dostaví obhájce;

³² Úř. věst. C 295, 4.12.2009, s. 1.

³³ Úř. věst. C 115, 4.5.2010.

³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení (Úř. věst. L 280, 26.10.2010, s. 1).

³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/XXX/EU o právu na informace v trestním řízení.

- (10) Aby bylo právo na obhájce účinné, mělo by obhájci umožňovat provádění celé široké škály činností, které se týkají právního poradenství, jak rozhodl Evropský soud pro lidská práva. To by mělo zahrnovat aktivní účast při výslechu či soudním jednání, schůzky s klientem za účelem projednání případu a přípravy obhajoby, pátrání po osvobozujících důkazech, poskytování podpory rozrušenému klientovi a kontrolu vazebních podmínek.
- (11) Doba trvání a četnost schůzek podezřelé nebo obviněné osoby s obhájcem závisí na okolnostech každého řízení, zejména na složitosti daného případu a použitelných procesních úkonech. Neměly by být proto obecně omezeny, jelikož to by mohlo být na újmu účinnému výkonu práv na obhajobu.
- (12) Podezřelé nebo obviněné osoby, které byly zbaveny svobody, by měly mít právo bezodkladně komunikovat po svém zatčení s osobou podle svého výběru, například rodinným příslušníkem nebo zaměstnavatelem, aby jej vyrozuměl o svém zadržení.
- (13) Podezřelé nebo obviněné osoby, které byly zbaveny svobody, by měly mít rovněž právo komunikovat s příslušnými konzulárními nebo diplomatickými úřady. Právo na konzulární pomoc je zakotveno v článku 36 Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích z roku 1963, v níž je státům svěřeno právo spojit se svými státními příslušníky. Tato směrnice přiznává zadržené osobě toto právo, pokud si to přeje.
- (14) Jelikož pro zajištění účinného výkonu práv na obhajobu je zásadní důvěrnost komunikace mezi podezřelou nebo obviněnou osobou a jejím obhájcem, mělo by se od členských států vyžadovat, aby prosazovaly a zaručovaly důvěrnost schůzek obhájce a jeho klienta a jakékoli jiné formy komunikace, která je přípustná podle vnitrostátního práva. Na zachování důvěrnosti by se neměla vztahovat žádná výjimka.
- (15) Odchyly od práva na obhájce a práva na komunikaci po zatčení by měly být přípustné pouze ve výjimečných případech v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, že pokud existují přesvědčivé důvody související s naléhavou potřebou odvrátit vážné nepříznivé důsledky pro život nebo tělesnou nedotknutelnost jiné osoby a pokud nelze stejného výsledku dosáhnout jinými, méně omezujícími prostředky, jako je například v případě rizika tajných úmluv nahrazení obhájce, kterého si zvolila podezřelá nebo obviněná osoba, nebo určení jiné třetí osoby, se kterou hodlá komunikovat.
- (16) Každá takováto odchylka by měla vést pouze k odkladu (co možná nejomezenějšímu) přístupu k obhájci na počátku a neměla by nepříznivě ovlivnit podstatu tohoto práva. Měla by být v každém jednotlivém případě podrobena posouzení ze strany příslušného soudního orgánu, jenž by měl své rozhodnutí odůvodnit.
- (17) Těmito odchylkami by nemělo být dotčeno právo na spravedlivý proces, a zejména by neměly vést k tomu, že prohlášení, která podezřelá nebo obviněná osoba učiní v nepřítomnosti svého obhájce, jsou použita k jejímu usvědčení.
- (18) Podezřelá nebo obviněná osoba by měla mít možnost vzdát se svého práva na obhájce, pokud si je plně vědoma důsledků tohoto rozhodnutí, jelikož se před učiněním tohoto rozhodnutí sešla s obhájcem a má potřebnou způsobilost, aby rozuměla těmto důsledkům, a pokud bylo rozhodnutí vzdát se práva učiněno svobodně a jednoznačně.

Podezřelá nebo obviněná osoba by měla mít možnost kdykoli v průběhu řízení toto své rozhodnutí odvolat.

- (19) Každé osobě, která je příslušným orgánem vyslýchána jako jiná osoba než podezřelá nebo obviněná osoba, například jako svědek, by měl být neprodleně umožněn přístup k obhájci, pokud se dotyčný orgán domnívá, že se v průběhu výslechu stala tato osoba podezřelou, a případná prohlášení učiněná před tím, než se stala podezřelou nebo obviněnou osobou, by neměla být použita proti ní.
- (20) V zájmu lepšího fungování justiční spolupráce v Evropské unii by se práva stanovená v této směrnici měla vztahovat přiměřeně rovněž na řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy³⁶.
- (21) Osoba, na kterou se vztahuje evropský zatýkací rozkaz, by měla mít právo na přístup k obhájci ve vykonávajícím členském státě, aby mohla účinně vykonávat svá práva podle rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV.
- (22) Tato osoba by měla mít také možnost mít k dispozici obhájce ve vystavujícím členském státě, který pomáhá obhájci ve vykonávajícím členském státě v konkrétních případech v průběhu řízení o předání, aniž by byly dotčeny lhůty stanovené v rámcovém rozhodnutí Rady 2002/584/SVV; tento obhájce by měl být schopen pomáhat obhájci ve vykonávajícím členském státě při uplatňování práv osoby podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ve vykonávajícím státě, zejména pokud jde o důvody zamítnutí podle článků 3 a 4; jelikož je evropský zatýkací rozkaz založen na zásadě vzájemného uznávání, nemělo by to znamenat právo zpochybnit ve vykonávajícím členském státě skutkovou podstatu případu; aby nedošlo k rozporu mezi právy na obhajobu a vzájemným uznáváním; zlepšením práv na spravedlivý proces jak ve vykonávajícím, tak ve vystavujícím členském státě se posílí vzájemná důvěra.
- (23) V zájmu účinnosti práva na přístup k obhájci ve vystavujícím členském státě, vykonávající soudní orgány neprodleně uvědomí vydávající soudní orgán o zatčení osoby a o jejím požadavku na přístup k obhájci ve vystavujícím členském státě.
- (24) Jelikož dosud neexistuje legislativní nástroj EU týkající se právní pomoci, měly by členské státy i nadále uplatňovat své vnitrostátní předpisy o právní pomoci, které by měly být v souladu s Listinou, EÚLP a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Pokud nové vnitrostátní předpisy, které byly přijaty k provedení této směrnice, udělují širší právo na obhájce, než bylo dříve dostupné podle vnitrostátního práva, měly by se předpisy týkající se právní pomoci, které platí v současnosti, uplatňovat, aniž by se přitom rozlišovalo mezi těmito dvěma případy.
- (25) Zásada účinnosti práva EU by měla vyžadovat, aby členské státy zavedly přiměřenou a účinnou právní ochranu v případě porušení práva, jež jednotlivcům svěřuje právo Unie.

³⁶ Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1.

- (26) Podle ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva musí být případné nepříznivé důsledky vyplývající z porušení práva na obhájce odčiněny tím, že je zajištěno, aby se dotyčná osoba nacházela ve stejné situaci jako v případě, že by k porušení nedošlo. To může vyžadovat obnovu řízení nebo rovnocenná opatření, pokud byl konečný rozsudek vynesen při porušení práva na obhájce.
- (27) Jelikož Evropský soud pro lidská práva stanovil, že použití usvědčujících prohlášení, která podezřelá nebo obviněná osoba učinila v nepřítomnosti obhájce, znamená nenapravitelné poškození práv na obhajobu, mělo by se od členských států vyžadovat, aby v zásadě zakázaly použití prohlášení, která byla učiněna při porušení práva na obhájce, jako důkazních prostředků proti podezřelé nebo obviněné osobě, pokud použití takového důkazního prostředku není na újmu práv na obhajobu. Tímto by nemělo být dotčeno použití takovýchto prohlášení pro jiné účely, které jsou přípustné podle vnitrostátního práva, jako je nutnost provést bezodkladné vyšetřovací úkony nebo zamezit spáchání jiných trestných činů či vážným nepříznivým důsledkům pro jakoukoli osobu.
- (28) Tato směrnice stanoví minimální pravidla. Členské státy mohou rozšířit práva stanovená touto směrnicí s cílem poskytovat vyšší úroveň ochrany v případech, jimiž se tato směrnice výslovně nezabývá. Úroveň ochrany by nikdy neměla být nižší než normy stanovené Listinou nebo EÚLP v souladu s tím, jak je vykládá judikatura Evropského soudu pro lidská práva.
- (29) Tato směrnice podporuje základní práva a zásady uznané v Listině základních práv Evropské unie, včetně zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení, práva na svobodu a bezpečnost, respektování soukromého a rodinného života, práva na nedotknutelnost lidské osobnosti, práv dítěte, začlenění osob se zdravotním postižením, práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, presumpce nevinoty a práva na obhajobu. Tato směrnice musí být provedena v souladu s těmito právy a zásadami.
- (30) Tato směrnice podporuje práva dítěte a přihlíží k pokynům Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, zejména ustanovením o informování a poradenství. Směrnice zajišťuje, aby se děti nemohly vzdát svých práv podle této směrnice, nejsou-li způsobilé porozumět důsledkům tohoto rozhodnutí. Zákonní zástupci podezřelého nebo obviněného dítěte by měli být vždy co nejdříve vyrozuměni o jeho vzetí do vazby a měli by být informováni o důvodech vazby, není-li to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte.
- (31) Členské státy by měly zajistit, aby byla ustanovení této směrnice v případech, kdy odpovídají právům zaručeným EÚLP, prováděna v souladu s těmito právy, jak jsou rozvinuta v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva.
- (32) Jelikož cíle spočívajícího v dosažení společných minimálních norem nemohou členské státy dosáhnout jednostranným jednáním na vnitrostátní, regionální ani místní úrovni, nýbrž pouze na úrovni Unie, mohou Evropský parlament a Rada přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity podle článku 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proporcionality, stanovenou v témže článku, nepřekračuje tato směrnice rámec toho, co je nezbytné pro dosažení tohoto cíle.

- (33) [V souladu s články 1, 2, 3 a 4 Protokolu o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o fungování Evropské unie, Spojené království a Irsko oznámily své přání účastnit se přijímání a používání této směrnice.] NEBO [Aniž je dotčen článek 4 Protokolu o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o fungování Evropské unie, Spojené království a Irsko se neúčastní přijímání této směrnice, a proto pro ně není závazná ani použitelná]³⁷.
- (34) V souladu s články 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o fungování Evropské unie, se Dánsko neúčastní přijímání této směrnice, a proto pro ně není závazná ani použitelná,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1 **Cíl**

Tato směrnice stanoví pravidla týkající se práva podezřelých a obviněných osob v trestním řízení a osob, které jsou účastníkem řízení podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV, na obhájce a práva na komunikaci po zatčení s třetí stranou.

Článek 2 **Oblast působnosti**

1. Tato směrnice se použije od okamžiku, kdy příslušné orgány členského státu uvědomí dotyčnou osobu úředním sdělením nebo jinak o tom, že je podezřelá nebo obviněná ze spáchání trestného činu, až do okamžiku ukončení řízení, čímž se má na mysli pravomocné rozhodnutí o tom, zda daná podezřelá nebo obviněná osoba uvedený trestný čin spáchala, včetně případného odsouzení a rozhodnutí o opravném prostředku.
2. Tato směrnice se vztahuje na osoby, které jsou účastníky řízení podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV, a to od okamžiku zatčení ve vykonávajícím státě.

Článek 3 **Právo na obhájce v trestním řízení**

1. Členské státy zajistí, aby podezřelé a obviněné osoby měly přístup k obhájci co nejdříve, každopádně však:
 - a) před zahájením výslechu vedeného policejními orgány či jinými orgány činnými v trestním řízení;

³⁷ Konečné znění těchto bodů odůvodnění směrnice bude záležet na postoji, který Spojené království a Irsko přijmou v souvislosti s ustanoveními protokolu (č. 21).

- b) při provádění každého procesního úkonu či úkonu za účelem shromáždění důkazních prostředků, při němž se v souladu s vnitrostátním právem jako právo vyžaduje nebo povoluje přítomnost dotyčné osoby, pokud tím není dotčeno získávání důkazních prostředků;
 - c) od začátku zbavení svobody.
2. Přístup k obhájci je poskytnut dostatečně včas a takovým způsobem, aby mohla podezřelá nebo obviněná osoba účinně uplatňovat svá práva na obhajobu.

Článek 4

Obsah práva přístupu k obhájci

1. Podezřelá nebo obviněná osoba má právo na přístup k obhájci, který ji zastupuje.
2. Obhájce má právo být přítomen při každém výsledku a soudním jednání. Má právo klást otázky, žádat o vysvětlení a činit prohlášení, která jsou zaznamenána v souladu s vnitrostátním právem.
3. Obhájce má právo být přítomen při jakémkoli jiném vyšetřovacím úkonu nebo úkonu za účelem shromáždění důkazních prostředků, při němž se v souladu s vnitrostátním právem jako právo vyžaduje nebo povoluje přítomnost podezřelé nebo obviněné osoby, pokud tím není dotčeno získávání důkazních prostředků.
4. Obhájce má právo ověřit vazební podmínky podezřelé nebo obviněné osoby a za tímto účelem má přístup do místa, kde je dotyčná osoba zadržována.
5. Doba trvání a četnost schůzek podezřelé nebo obviněné osoby a jejího obhájce nesmí být omezeny způsobem, který by mohl být na újmu výkonu práv na obhajobu.

Článek 5

Právo na komunikaci po zatčení

1. Členské státy zajistí, aby osoba uvedená v článku 2, která byla zbavena svobody, měla právo co nejdříve komunikovat alespoň s jednou osobu, kterou sama určí.
2. Jedná-li se o dítě, členské státy zajistí, aby byli zákonný zástupce dítěte či jiná dospělá osoba podle zájmu dítěte co nejdříve vyrozuměni o zbavení svobody a o příslušných důvodech, ledaže je to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte; v tomto případě by měla být informována vhodná dospělá osoba.

Článek 6

Právo komunikovat s konzulárními nebo diplomatickými úřady

Členské státy zajistí, aby osoby uvedené v článku 2, které jsou zbaveny svobody a které jsou cizími státními příslušníky, měly právo nechat o zadržení vyrozumět co nejdříve konzulární nebo diplomatické úřady státu, jehož jsou státními příslušníky, a komunikovat s těmito úřady.

Článek 7 **Zachování důvěrnosti**

Členské státy zajistí, aby byla zaručena důvěrnost schůzek mezi podezřelou nebo obviněnou osobou a jejím obhájcem. Rovněž zajistí důvěrnost korespondence, telefonických rozhovorů a jiných forem komunikace mezi podezřelou nebo obviněnou osobou a jejím obhájcem, které jsou přípustné podle vnitrostátního práva.

Článek 8 **Odchytky**

Členské státy se nemohou odchýlit od žádného ustanovení této směrnice vyjma (ve výjimečných případech) článku 3, čl. 4 odst. 1 až 3 a článků 5 a 6. Každá takováto odchylka:

- a) je odůvodněna přesvědčivými důvody souvisejícími s naléhavou potřebou odvrátit vážné nepříznivé důsledky pro život či tělesnou nedotknutelnost určité osoby;
- b) nesmí být založena výhradně na druhu nebo závažnosti údajného trestného činu;
- c) nepřekračuje rámec toho, co je nezbytně nutné;
- d) je pokud možno časově omezená a každopádně nesmí trvat až do fáze soudního jednání;
- e) není na újmu spravedlivému průběhu řízení.

Odchytky mohou být povoleny pouze řádně odůvodněným rozhodnutím, které soudní orgán přijme v každém jednotlivém případě.

Článek 9 **Rozhodnutí vzdát se svého práva**

1. Aniž jsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy, které vyžadují povinnou přítomnost nebo pomoc obhájce, vztahují se na případné rozhodnutí vzdát se práva na obhájce stanoveného v této směrnici tyto podmínky:
 - a) podezřelá nebo obviněná osoba obdržela předem právní radu týkající se důsledků rozhodnutí vzdát se svého práva či byla jinak plně informována o těchto důsledcích;
 - b) má potřebnou způsobilost, aby porozuměla těmto důsledkům, a
 - c) rozhodnutí vzdát se svého práva je učiněno dobrovolně a jednoznačně.
2. Rozhodnutí vzdát se svého práva a okolnosti, za nichž bylo toto rozhodnutí učiněno, jsou zaznamenány v souladu s právem dotyčného členského státu.
3. Členské státy zajistí, aby rozhodnutí vzdát se svého práva mohlo být následně v kterékoli fázi řízení odvoláno.

Článek 10
Jiné osoby než podezřelé a obviněné osoby

1. Členské státy zajistí, aby každá osoba, která není podezřelou nebo obviněnou osobou a je v rámci trestního řízení vyslýchána policejními orgány či jinými orgány činnými v trestním řízení, měla přístup k obhájci, pokud se v průběhu výsledku, vyšetřování nebo soudního jednání stane osobou podezřelou nebo obviněnou ze spáchání trestného činu.
2. Členské státy zajistí, aby proti této osobě nemohla být použita prohlášení, která učinila před tím, než byla uvědoměna, že je podezřelou nebo obviněnou osobou.

Článek 11
Právo na obhájce v řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu

1. Členské státy zajistí, aby každá osoba, která je účastníkem řízení podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV, měla ve vykonávajícím členském státě právo na obhájce neprodleně po zatčení na základě evropského zatýkacího rozkazu.
2. Pokud jde o obsah práva na přístup k obhájci, má tato osoba ve vykonávajícím členském státě následující práva:
 - právo na přístup k obhájci v takovou dobu a takovým způsobem, aby mohla účinně uplatňovat svá práva,
 - právo setkat se s obhájcem, který ji zastupuje,
 - právo, aby byl její obhájce přítomen každému výsledku a soudnímu jednání, včetně práva klást otázky, žádat o vysvětlení a činit prohlášení, která jsou zaznamenána v souladu s vnitrostátním právem,
 - právo, aby měl její obhájce přístup do místa, kde je dotyčná osoba zadržována, aby mohla zkontrolovat podmínky zadržení.

Doba trvání a četnost schůzek podezřelé nebo obviněné osoby a jejího obhájce nesmí být omezeny způsobem, který by mohl být na újmu výkonu jejích práv vyplývajících z rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV.

3. Členské státy zajistí, aby každá osoba, která je účastníkem řízení podle rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV, měla na žádost také ve vykonávajícím členském státě právo na obhájce neprodleně po zatčení na základě evropského zatýkacího rozkazu, aby mohl pomáhat obhájci ve vykonávajícím členském státě v souladu s bodem 4. Tato osoba je o tomto právu informována.
4. Obhájce této osoby ve vystavujícím členském státě má právo provádět činnosti, které jsou omezené na to, co je nezbytné pro pomoc obhájci ve vykonávajícím členském státě pro účely účinného výkonu práv osoby ve vykonávajícím členském státě podle rámcového rozhodnutí Rady, zejména článků 3 a 4.

5. Neprodleně po zatčení na základě evropského zatýkacího rozkazu uvědomí vykonávající soudní orgán vystavující soudní orgán o zatčení a o žádosti osoby o přístup k obhájci rovněž ve vystavujícím členském státě.

Článek 12 **Právní pomoc**

1. Touto směrnicí nejsou dotčeny vnitrostátní předpisy o právní pomoci, které se použijí v souladu s Listinou základních práv Evropské unie a Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod.
2. Členské státy nepoužijí s ohledem na právo na obhájce poskytnuté podle této směrnice méně příznivé předpisy o právní pomoci, než jsou právní předpisy platné v současnosti.

Článek 13 **Právní ochrana**

1. Členské státy zajistí, aby osoba uvedená v článku 2 měla účinnou právní ochranu pro případ porušení práva na obhájce.
2. Právní ochrana zajišťuje, že se podezřelá nebo obviněná osoba nachází ve stejné situaci, v jaké by se nacházela v případě, že by nedošlo k porušení jejích práv.
3. Členské státy zajistí, aby prohlášení podezřelé nebo obviněné osoby nebo důkazní prostředky získané při porušení tohoto práva na obhájce nebo v případech, kdy byla v souladu s článkem 8 povolena odchylka, nesměly být v žádné fázi použity jako důkazní prostředky proti této osobě, pokud by použití takového důkazního prostředků nebylo na újmu práv na obhajobu.

Článek 14 **Ustanovení o zákazu snížení úrovně právní ochrany**

Nic v této směrnicí nesmí být vykládáno tak, že omezuje práva a procesní záruky zakotvené v Listině základních práv Evropské unie, v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jiných příslušných ustanoveních mezinárodního práva nebo právních předpisech kteréhokoli členského státu, které stanoví vyšší úroveň ochrany, či se od nich odchyluje.

Článek 15 **Provedení**

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do [24 měsíců od vyhlášení této směrnice v *Úředním věstníku*].
2. Sdělí Komisi jejich znění a srovnávací tabulku mezi těmito předpisy a touto směrnicí.

3. Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

Článek 16
Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 17
Určení

Tato směrnice je určena členským státům v souladu se Smlouvami.

V Bruselu dne .

Za Evropský parlament
předseda

Za Radu
předseda